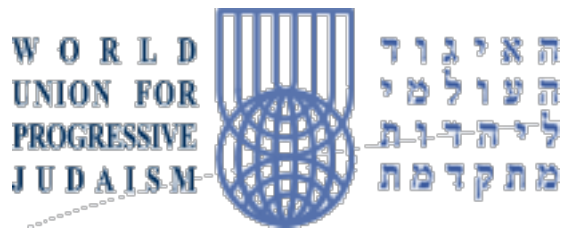

5771

Torah from Around the World

Sjabbat 14 mei 2011 / 10 i'jar 5771
Sidra Behar, Wajikra [Leviticus] 25:1-26:2, Tanach blz. 250-254
Haftara: Jirmeja [Jeremia] 32:6-27, Tanach blz. 985-987

Commentaar door Rabbi Joel Oseran
Vice President, International Development
[World Union for Progressive Judaism](#)

Vertaling: Mieke van Praag-de la Parra
[Het Engelse origineel](#)

Een van de meest geciteerde Bijbelteksten, die heel geliefd is bij de Amerikanen, is nog afkomstig uit de tijd van hun onafhankelijkheid als natie. Deze tekst luidt: "Jullie zullen vrijheid afkondigen in het gehele land." Deze ontzagwekkende woorden werden gegraveerd in de Liberty Bell, ikoon van de Amerikaanse geschiedenis, die werd opgehangen in de Vergaderzaal van Philadelphia op 10 maart 1753. Echter, hoevelen van ons, Joden en niet-Joden tezamen, weten je te vertellen wat de Bijbelse bron is van dit citaat?

Als je behoort tot die tamelijk grote groep die zich niet bewust is van de bron, dan zul je door de sidra van deze week worden gerustgesteld. Wij vinden de bron aan het begin van Behar, in Wajikra 25:10 (*NB. In de NBG-Tanach correct vertaald met "kwijschelding", zie verder hieronder*). In deze sidra leert de Tora ons de principes van het eigendomsrecht, het doel van de Sjabbat- en Jubeljaren en het vrijgeven (retourneren) van het land (aan de oorspronkelijke eigenaar).

De "Founding Fathers", de grondleggers van de Amerikaanse Constitution werden in 1751 naar deze bijzondere Leviticus tekst geleid omdat in dat jaar Pennsylvania Assembly (het parlement) de opdracht had gegeven de Liberty Bell te construeren. De opdracht werd juist in 1751 gegeven ter gelegenheid van de 50^e verjaardag van het beroemde "Charter van Privilegiën" van Gouverneur William Penn. Dit was geschreven in 1701 en werd kort daarna de bron van Pennsylvania's oorspronkelijke grondwet.

Misschien wel het meest interessante was echter de "poëtische vrijheid" die de Founding Fathers zich permitteerden in hun vertaling (of liever interpretatie) van het Hebreeuwse woord דרור "Dror" als vrijheid (verwijzend naar vrijheid en mensenrechten) terwijl de juiste betekenis van het woord "dror" in deze context betekent dat alle inwoners van het land verlost zullen worden van het afbetalen van schulden en slavernij (gedwongen dienst om

economische redenen) aan het begin van het 50^e jaar, het *Joweel* of Jubeljaar.

De keuze van woorden en de daarmee onherroepelijk verbonden interpretatie van de Hebreeuwse woorden en concepten kan inderdaad een groot verschil maken in de wijze waarop wij de betekenis van de tekst begrijpen. Terugkomend op het thema van de Sjabbat en Jubeljaren ben ik van mening dat een zorgvuldige lezing van onze tekst in Tanach ons een diepgaand inzicht geeft hoe wij de ultieme betekenis van het land Israel "*Erets Jisraeël*" zouden moeten begrijpen.

Onze sidra legt uit dat zelfs het land elke zeven jaar recht heeft op een Sjabbatjaar – een "sabbatical" waarop men is "verlost" van het gewone leven -, waarop het land moet rusten en wij dus het land niet mogen bewerken. Net zo als de mensen elke zeven dagen volledige rust moeten hebben, zo moet ook ons land elke zeven jaren volledige rust hebben. En zoals wij de 49 dagen tellen van Pesach naar Sjawoet (de *Omertelling* waar wij nu mee bezig zijn), evenzo tellen wij 49 jaren - zeven maal zeven -, die ons leiden naar het 50^e jaar, het *Joweel* of Jubeljaar. Dan zal de sjofar klinken en zullen slavernij en alle schulden vergeven worden en het land zal aan zijn oorspronkelijke eigenaar (de familie die het kreeg bij de verdeling die Jehosjoea eens deed) zal worden teruggegeven.

Sidra Behar gaat verder met het uitleggen van de regels en voorschriften met betrekking tot de Sjabbat en Jubeljaren, maar de tekst vooronderstelt duidelijk de vraag van het volk betreffende een dergelijke radicale boodschap. Hier stond de economische basis van de gemeenschap op het spel. Rijkdom had te maken met het bezitten van land. Maar hier gaat het om een andere leerstelling, die in de kern bedoeld is om te voorkomen dat de accumulatie van land voor altijd in de handen kwam van één familie of groep of de formatie van een heersende klasse van grootgrondbezitters. Hier was een leerstelling die het denkbeeld dat het land van Israël het eeuwige privébezit was van de Israëlieten betwistte.

En vervolgens lezen wij de intrigerende climax van deze les. In Wajikra 25:23 verklaart God: "Het land mag niet verkocht worden zonder dat het kan worden teruggevorderd (*dus alleen verpand*). Want het land behoort Mij toe en jullie zijn slechts vreemdelingen die bij Mij te gast zijn." En alsof deze boodschap nog niet duidelijk genoeg is, gaat de sidra verder met nogmaals dezelfde principiële instructies met betrekking tot de mensen (in de context van een discussie m.b.t. de slavernij).

Bij de presentatie van de wetten betreffende slavernij en de regels met betrekking tot de vrijlating van gecontracteerde bedienden, krijgen wij de krachtige les dat uiteindelijk niemand voor altijd de slaaf van een ander mag zijn. Wajikra 25:55 zegt het heel duidelijk als God verklaart: "Want de Jisraëlieten behoren Mij toe; Ik heb hen uit het land Egypte weggeleid, Ik de Eeuwige, jullie God."

Hier hebben wij te maken met een van de meest diepgaande lessen, die onze Joodse traditie ons leert. Wij mensen zijn de schepselen van de ene God: wij trekken door deze wereld; "zetelen" bij God; genieten van de gaven van het land en zijn van tijd tot tijd zelfs krachtig genoeg om te genieten van de dienstbaarheid van andere mensen (in een historische tijd waarin dat normaal werd gevonden). Maar wij zullen onszelf nooit even machtig als God durven beschouwen. Hij is de ultieme eigenaar van al het land en zijn opbrengst. Hij is de ultieme meester van alle menselijke wezens. En de Sjabbat en Jubeljaren zijn er om deze belangrijke boodschap te versterken, dit uiterst kritieke perspectief op het leven.

De Founding Fathers, de opstellers van de Amerikaanse grondwet, leefden in een tijd waarin "vrijheid voor het hele land" sprak tot de harten en geesten van een geheel volk dat streed voor persoonlijke vrijheid en nationale onafhankelijkheid. In de Tanach vonden zij een solide basis voor die aspiratie. Vandaag de dag zijn wij, deelgenoten in het Joodse volk - en in het bijzonder degenen onder ons die het voorrecht hebben in het Land te wonen - eveneens betrokken in een strijd om te begrijpen hoe wij ons moeten verhouden ten aanzien van het land Israel. Hoe moeten wij haar heiligheid en onze historische claim daarop evalueren, terwijl wij tegelijkertijd de historische claim erkennen, die anderen daar ook op maken.

De geschilpunten met betrekking tot het land Israel en de compromissen, die wij zeker

moeten maken om een blijvende vrede met de Palestijnen te verkrijgen, zullen een uiterste uitdaging zijn. Kunnen wij wellicht instructies, zelfs soelaas vinden in de diepzinnige betekenis van de Sjabbat- en Jubeljaren? Kunnen wij van de Tora leren, dat uiteindelijk het land Israel aan God toebehoort en niet aan mensen, joods of niet? Kunnen wij uiteindelijk van onze sidra van deze week leren, dat wij ter wille van een blijvende vrede delen van ons land moeten "vrijlaten" en dus opgeven, zodat wij de zegen van "het veilig en onbezorgd leven in het land" (Wajikra 25:18) mogen ontvangen.

Mogen wij, die van dit land houden en weten dat onze claim rechtvaardig en goddelijk bekrachtigd is, de moed hebben om de sjofar van hoop te blazen voor een dag waarop vrijheid (kwijschelding) zal worden uitgeroepen in het gehele land - zodat onze kinderen en de kinderen van Jisjmaëel er samen kunnen wonen in vrede en veiligheid.

Moge dat in overeenstemming met de wil van God zijn!